

ROMÁNIA KÜLKERESKEDELME

BEVEZETÉSÜL arra a kérdésre kell felelnünk, hogy a Hitel, mely a romániai magyarság helyzetének vizsgálatával foglalkozik és idevágó tanulmányokat közöl, miért tárgyal ezúttal külkereskedelmi kérdéseket. A közfelfogás szerint ugyanis ez egészen „elvont” kérdés, melyet a kisebbségi magyarság épp oly kevésbé befolyásolhat, mint az ország külpolitikáját.

Legelsősorban is arra kell rámutatnunk, hogy a külkereskedelem, akárcsak gazdasági életünk más megnyilvánulásai is, életbevágóan érintik kisebbségi népünk létfeltételeit. Hiszen a romániai magyar falusi lakosság termékeinek elhelyezését nagy mértékben befolyásolják a világgpiaci viszonyok, nemkülönben az, hogy az ország gazdaságpolitikai irányítói mennyiben tudnak elhelyezési lehetőségeket teremteni az ország termékei számára. Az áru-behozatali viszonyok pedig az iparos réteg nyersanyag-beszerezési lehetőségeire hatnak ki s befolyásolva a külföldi árak alakulását, a fogyasztók helyzetét súlyosbítják, vagy könnyítik.

Nem lehet kifogásolni kisebbségi magyarságunkban, hogy nem érdeklődik kellő mértékben a politikai események iránt. Ez az érdeklődés azonban meglehetősen felületes, mert nem terjed ki a politikai cselekmények mélyebb összefüggéseire, gazdasági rugóira. Jellemző ebből a szempontból, hogy napilapjaink milyen szűk helyet tartanak fenn a „közgazdasági rovat” számára, azzal a hallgatólagos indokolással, hogy a közönség az ilyesmit unalmasnak találja. Pedig a politikai események csak kellő gazdasági tájékozottsággal magyarázhatók meg s a közgazdasági jelenségekből sokkal inkább kihámozhatjuk az igazságot, mint a politikusoknak százféle, egymással ellentétben álló nyilatkozatából. Csak példaként említjük, hogy akik 1934. decemberétől figyelemmel kísérték az olasz külkereskedelmet, nevezetesen Olaszország nagy élelmiszer- és nyersanyag-vásárlásait, a sok népszövetségi tanácskozással és „békéltetési munka” ellenére is biztosra vehették a háboru bekövetkezését. Éppen így sokkal inkább lázmérője volt az olasz-angol feszültségnek a gibraltári angol haditengerészeti telepre irányuló román kőolaj- és benzin-kivitel, mint a két ország sajtójának betűharca.

Ujságolvasóközönségünk kilencven százaléka el sem olvassa a különböző külkereskedelmi rendelkezésekről szóló híreket, pedig azok nyomán némelykor kétszeresére emelkedik, vagy kétszerezésével csökken a kivitelre, vagy behozatalra kerülő cikkek ára. Ezek tulajdonképpen sokkal nagyobb mértékben kellene, hogy érdekeljék, mint azok a semmitmondó, vagy éppen az igazságot

takargató nyilatkozatok, melyek külföldön, vagy itthon a diplomáták és politikusok szájából elhangzanak.

Az sem felel meg a valóságnak, hogy a külkereskedelem menetébe kisebbségi magyarságunk épp úgy nem folyhat be, mint az ország külpolitikájának irányításába. Kellőképpen felkészült szakemberek irányítása mellett a falu mezőgazdasági termékeinek külföldi piacot teremthetünk s ezáltal segíthetünk a teljes gazdasági leromlás útjára sodródott népünkön. Ez azonban kettős munkát kíván: elsősorban szükséges a termelés színvonalának mennyiségi, de főképpen minőségi szempontból való emelése, s ezzel párhuzamosan kell végezni a piackutató munkát. Ennek szemléltetésére példának hozhatjuk fel, hogy Bulgária, amely nincs közelebb Londonhoz, mint Románia, az angol piacon helyezi el szőlő-kivitelének tekintélyes részét, ellenben a romániai szőlőt az angolok nem vásárolják, mert a kiválogatás hiánya folytán minőségileg sok kívánnivalót hagy, a csomagolás helytelensége miatt pedig teljesen elértéktelenedve érkezik meg az angol kikötőkbe. Még szomorúbban érdekes az, hogy a Lengyelországtól és Csehszlovákiától jóval távolabban fekvő Bulgária és Görögország tekintélyes tételekben ad el szőlőt e két államban, ellenben a szomszédos Románia csak egészen kis mennyiségben. Az meg szinte hihetetlenül hangzik, hogy Lengyelország gyilkos versenyt tud támasztani a romániai szarvasmarhának a görög és palesztinai piacokon, holott a távolság jóval nagyobb és a tetejében, ha a lengyelek áruikkal nem akarják megkerülni egész Európát, nagy távolságon kell igénybe venniük a hajónál hasonlíthatatlanul drágább vasuti szállítást, sőt még ezt is legnagyobb részben román területen.

Elsősorban tőlünk függ az, hogy termékeinket a külföldi piacokon elhelyezhessük. Igaz ugyan, hogy a világszerte bevezetett külkereskedelmi korlátozások miatt ma már jóval nehezebb és kevesebb eredményt tud felmutatni ez a munka, mint tíz-tizenöt évvel ezelőtt. Ha a romániai magyarság állat- és baromfi-tenyésztése, gabona-, iparinövény- és gyógynövény-termelése, tojástermelése, tejtermékei stb. számára még a válság előtt megteremtettük volna a piacokat, a jelenlegi korlátozások ellenére is, jelentős mennyiségben tudnánk árukat eladni külföldön.

A kérdést azonban nem szabad elejteni, mert az általános leszegényedéstől csak úgy menekülhetünk meg, ha minél több és főképp minél jobb árut termelünk és áruinknak külföldi piacot is tudunk szavazni. Falusi lakosságunk nem támaszkodhatik kizárólag a városi lakosság fogyasztókéességére, annál kevésbbé, mert városi lakosságunk tekintélyes százaléka szintén östermelő. A szövetkezeti rendszer az, amely egyrészt a termelés megszervezésére, másrészt az értékesítés lehetővé tételére kereteket adhat. A szövetkezeti gondolatot az eddigi vérszegény módszernél jóval erőteljesebben kell terjesztenünk népünk körében. Ebből a célból gondoskodni kell új szövetkezeti szakemberek kiképzéséről, akiket hasonlóan át teljesen a szövetkezeti gondolat. Ez egyúttal az értelmiségi pályákon levő fiatalságunk elhelyezkedésének kérdését is sokban megoldaná. A jól kiképzett szövetkezeti rendszer nagyon

sok gazdasági, vagy kereskedelmi akadémiát végzett fiatalembernek, jogvégzett emberünknek, sőt még orvosainknak is megélhetést biztosíthat. Az erőteljes szövetkezeti rendszer kiépítése több évi munkát kíván s addig is a termelés színvonalának emelése és az elhelyezési piacok felkutatása már meglevő gazdasági szervezeteink számára jelent feladatot. Itt elsősorban a *Gazdasági Egyesületre* kell gondolnunk, melynek munkájába minél több jószándékú és képzett magyar embernek kell bekapcsolódnia, mert a feladatok oly nagyok, hogy azoknak megoldását két-három embertől senki sem várhatja.

A VILÁGGAZDASÁGI VÁLSÁG HATÁSA

Mikor a gazdasági válság vihara végigszárguldott a világon és kártyavárként döntötte össze a legbiztosabbaknak látszó gazdasági szervezeteket is, a különböző államok kormányai kétségbeesett erőfeszítéseket tettek országuk gazdasági életének megmentésére. Minden pénznem alapjaiban ingott meg s a megrázkódtatás nem kímélte még a rendíthetetlennek hitt angol fontot, vagy amerikai dollárt sem. Természetesen a koldusszegény középeurópai államok méginkább megéreztek a kapitalizmus életében példátlanul mondható válságot, már csak azért is, mert a legnagyobb csapás a mezőgazdaságot érte.

A bajok elharapózásának meggátlására állami beavatkozást vezettek be a gazdasági élet majdnem minden területén s elsősorban a külkereskedelemben. Külkereskedelmi mérlegük javítására kellett törekedniök a kisállamoknak azért, hogy fizetési kötelezettségeiknek eleget telessenek, az államháztartást úgy-ahogy rendben tarthassák s így pénzüket az elértéktelenedéstől megóvják. A gazdag államok viszont pénzüknél határaikon belül való tartására törekedtek. Jellemző ebből a szempontból, hogy még a dúsgazdag Anglia is letért a külkereskedelem teljes szabadságának elvéről s a dominiumokkal való gazdasági megegyezés útján igyekezett a britt világbirodalom határain belül megtartani a pénzt.

Hozzájárult a külkereskedelem korlátozásához a gazdasági önellátás mindinkább tért hódító elve, melyet már nemcsak a fent ismertetett nehézségek indokoltak, hanem a háborúra való felkészülés sugalmazott és sugalmaz még ma is. Ennek az elvnek gyakorlati keresztülhajtására irányuló kísérletek azonban csak fokozták a bajokat, mert a gazdasági élet jelenlegi fejlettsége és a huszadik század emberének igényei lehetetlenné teszik azt, hogy egy ország saját erejéből teremtsen elő összes szükségleteit. Ezt még Oroszország sem tudja megvalósítani, pedig óriási területein szinte minden nyersanyag megtalálható, vagy termelhető. Még kevésbé engedheti meg magának Németország, vagy Európának bármely más sűrűnlakott és a mezőgazdasági termelés, továbbá ipari nyersanyagok szempontjából kevés lehetőséggel rendelkező országa.

A mezőgazdasági államok szempontjából azonban bizonyos előnyöket is hozott a gazdasági önellátás szorgalmazása. A külkereskedelmi korlátozások mellett kifejlődhetnek olyan iparágak, melyek nemcsak életképesek, hanem egyenesen szükségszerűek. Különösen áll ez Romániára, melynek természeti adottságai nem kizárólag mezőgazdasági jellegűek.

A gazdasági válság elleni harcban a gazdagabb államok természetesen jobban megállták helyüket. Ezeknek a pénze szilárdabban megalapozott. A szegényebb államok háztartásában azonban a válság jóval nagyobb zavarokat okozott, s pénznemeik iránt is megrendült a bizalom. A teljes leromlástól pénzüket csak a behozatalnak a végső határokig való csökkentésével s a valutakorlátozások bevezetésével óvhatták meg. Ennek folytán előállott az a helyzet, hogy ma már kétféle valutát különböztetünk meg, az úgynevezett erős valutákat, melyekkel főképpen a nyugati államok többsége rendelkezik és a gyenge valutákat, melyekkel a közép- és keleteurópai államok többségének kell megelégednie. Minden gyengevalutájú államnak az a legfőbb törekvése, hogy külkereskedelmi forgalma révén, minél több erős devizát szerezzen, árucikkeit lehetőleg ilyenek ellenében adja el, s viszont behozatalát, lehetőleg gyenge devizákkal fizesse. Az erős devizájú államok azonban — érdekeiknek megfelelően — az államközi szerződésekben az exportáló állam javára fennálló erős devizák bizonyos célu felhasználására rendelkezéseket kötöttek ki. Így például az angol-román fizetési egyezményben kikötötték, hogy a Románia javára fennálló font-követelések bizonyos százalékát a hátrálékos tartozások törlesztésére, bizonyos százalékát az angol áruk romániai behozatalának fedezésére fordítsák. Így álltak elő az úgynevezett clearing-erős devizák és szabad-erős devizák. Az előbbieknél felhasználási módját már előre meghatározták, az utóbbiak minden megkötés nélkül szabadon felhasználhatók.

ROMÁNIA KÜLKERESKEDELMI POLITIKÁJA

A világgazdasági válság természetesen Romániát sem kímélte, sőt a csapást még súlyosbította az ország mezőgazdasági jellege s meggyorsította a lejtőn való lefelé gurulást a földkisajátítás helytelen végrehajtása. Ez utóbbi okozta ugyanis a termelés minőségi és mennyiségi színvonalának esését, miáltal a román mezőgazdasági termékek más államok termékeivel szemben mindenféle szempontból lemaradnak a versenyben. 1932-től kezdve a különböző kormányok kezdik bevezetni a külkereskedelmi és valuta-korlátozásokat. Az állam nem tudja fizetni külföldi tartozásait s a magánkereskedelem is súlyos összegekkel marad adós külföldi szállítóinak. Az elmúlt év júniusában bevezették a valutaprémiumokat és felárakat s ezáltal a kormány nyiltan beismerte, hogy a

lej belföldi és külföldi jegyzése között jelentős különbség van. Megnehezítette a helyzetet az, hogy a kivitel sehogyssem sikerült az erősvalutájú államok felé irányítani, sőt Anglia, Hollandia, Franciaország egyre kevesebb árut vásárolt Romániától. Ezzel párhuzamosan egyre több árut irányítottak a középeurópai államok felé, melyeknek egymásrautaltsága valutáik meggyengülése folytán csak fokozódott. A középeurópai államok felé irányuló kivitel sok tekintetben elérte a válság előtti színvonalát, Románia tartozásai azonban túlnyomórésztben az erősvalutájú államokban állottak és állanak fenn s a középeurópai államokban szerzett gyenge devizákkal ezeket törleszteni nem lehet.

Már évek óta folynak a külföldi államokkal a tárgyalások, hogy egyrészt a román áruk elhelyezését úgy ahogy biztosítsák, másrészt a tartozások ügyét rendezzék. Ezeknek eredményeképpen jöttek létre az úgynevezett clearing-szerződések, melyekben bizonyos összegeket a hátrálékos tartozások törlesztésére irányoztak elő (az újabb szerződésekben rendszerint a román kivitel ellenértékének öt százalékát), ilyenformán azonban a tartozásokat csak 15—25 év alatt lehetne letörleszteni. A külföldi hitelezők azonban ilyen hosszasan nem várhattak, s ezért a román adósok a fekete tőzsde igénybevételével igyekeztek fizetni s így külföldi hitelüket megőrizni. Ezenkívül a külföldi tőkések is rendre-rendre hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyümölcsözetlenül heverő befagyott követeléseiket romániai vállalatokba fektessék be s ezáltal legalább a tőke jövedelméhez hozzájuthassanak. Törlesztések történtek még a kompenzációs árukivitel útján is. Majd ez év elején meghozták a devizakihágások közkegyelméről szóló törvényt, mely szerint a külföldi tartozásoknak tilos utakon történt törlesztése nem esik büntetés alá, ha a törlesztést eszközlő belföldi adós egy hónapi határidőn belül a törlesztés összegét bejelenti.

A múlt évi december elsején a román kormány új külkereskedelmi rendszert léptetett életbe, mely a jelek szerint az azelőtti sűrűn változott rendszerekkel szemben leginkább megfelel annak a célnak, hogy a kivitel az erős-valutájú országok felé irányítsa. Itt azonban közbejárászik az is, hogy a Román Nemzeti Bank az utóbbi időkben pontosabban fizeti a prémiumokat, mint azelőtt. Míg 1935. év második felében a kivitelnek több mint 60 százaléka a gyenge-valutájú országok felé irányult, ez év júliusáig ez az arány az erős-valutájú államok javára tíz százalékkal eltolódott, s ma már Románia kivitelének körülbelül fele irányul a gyenge-valutájú és másik fele az erős-valutájú viszonylatok felé. Nem szabad azonban az új rendszert túlértékelnünk, mert amint alább látni fogjuk, az Anglia és Franciaország felé irányuló kivitel növekedése inkább más okokra vezethető vissza. Viszont ez év első felében a gyenge-valutájú Olaszország felé irányuló kivitel a megtorlások miatt csökkent le.

Különben 1935. év folyamán Románia külkereskedelmi mérlege általánosan is javulni kezdett, anélkül azonban, hogy a kivitel és behozatal a válság előtti színvonalát megközelítette volna. A kivitel növekedése legfőképpen az európai feszültségben leli

magyarázata, mely az összes államokat nyersanyag-beszerzésre serkentette. A javulás abban áll, hogy éppen a fenti okokból jelentősen megnövekedett a külkereskedelmi mérleg aktív egyenlege. Míg 1934-ben a kivitel csak félmilliárd lejt megközelítő összeggel multa felül a behozatalt, az 1935. évi mérleg aktív egyenlege 6.007 millió lejre emelkedett.¹ Az 1935. évi mérleg megjavításához nagy mértékben járult hozzá az olasz-abieszin háboru, mert az olasz viszonylat egymagában 1.782 millió lejes aktív egyenleggel járult s hogy az ellentételt is lássuk: Gibraltárba 187 millió lejt értékben vittek ki az év utolsó öt hónapjában köolaj-termékeket, holott a megelőző időkben semmilyen román árut nem szállítottak oda. A német fegyverkezés is híven visszatükröződik a román külkereskedelmi statisztikában, mint általában a többi közép- és keleteurópai államok statisztikájában is. Így például 1935-ben Németország 2.762 millió lejt értékben vásárolt árut Romániából. Németország legjobb vásárlója lett a közép- és keleteurópai mezőgazdasági államoknak, nemcsak azért, mert nyersanyagokat igyekszik felhalmozni, hanem azért is, mert a gazdasági kapcsolatok révén politikai befolyást is igyekszik biztosítani magának a Duna völgyében és a Balkánon. Az utóbbi két évben Románia, Jugoszlávia és Görögország kivitelében és behozatalában körülbelül húsz százalékos aránnyal, Bulgáriában meg éppen ötven százalékos aránnyal szerepelt Németország s így a felsorolt országok külkereskedelmi statisztikájában messze megelőz minden más államot. Ezek a kisállamok Németország piacán tudják legkönnyebben elhelyezni áruikat, s ugyanakkor szükségleteik tekintélyes részét is kénytelenek onnan beszerezni, mert egyrészt a német áru olcsóbb, másrészt a németeknek nem kell erős devizával fizetni, s végül mezőgazdasági termékeik ellentételeit csakis német áruszállításokkal kaphatják meg, mivel Németország sem tud erős devizával fizetni. Fontos tényezőként játszik közre az a németek által különben titkolt tény, hogy a megvásárolt mezőgazdasági termékeket Németország más államoknak adja tovább s így a maga számára szerzi meg az erős devizákat. Németország nem tud ipari termékei számára kellő piacot találni s így mindinkább a kereskedelemre tér át, melynek főtárgya a közép- és keleteurópai államok mezőgazdasági termékeinek más államok felé való közvetítése.

Érdekes, hogy a háborus feszültség két, egymással merőben ellentétes hatást gyakorol a nemzetközi kereskedelemre. Az egyik a már tárgyalt önellátásos gazdaságpolitika követése, mely a nyersanyagoknak és ipari árucikkeknek lehetőleg belföldi előállítására törekszik, hogy háboru esetén az ország a külföldi államoktól függetlenül fenntarthassa magát, a másik a fentebb érintett beszerzési törekvés, mely a háboru idejére minél több nyersanyagot és ipari termelőeszközt akar felhalmozni. Az előbbi gátat emel a külkereskedelemnek, az utóbbi bizonyos árucikkeknel felemeli az országhatárokat elzáró sorompókat.

¹ E cikkünkhöz a statisztikai adatokat a román pénzügyminisztérium statisztikai osztályának a Monitorul Oficial különböző számaiban megjelent kimutatásaiból vettük.

ROMÁNIA KIVITELÉNEK PIACAI

Az alábbiakban vizsgálat tárgyává tesszük a román külkereskedelmi statisztika 1935. évi adatait és összehasonlítjuk ez év első öt hónapjának a román pénzügyminisztérium által közzétett adataival.

Románia 1935. évi kivitelének értéke 16.746 millió lej tett ki, a behozatal pedig 10.739 millió lej képviselt tehát az aktív egyenleg 6.007 millió lej volt. Folyó év első öt hónapjában a kivitel 6.193 millió lej volt, a 4.729 millió lejes behozattal szemben. Az aktív egyenleg tehát ebben az időszakban 1.463 millió lej.

1935-ben a kivitelnél, illetve a behozatalnál a következő államok szerepeltek nagyobb tételekkel:

Kivitel				Behozatal			
Németország	2,762	millió	lej	Németország	2,548	millió	lej
Olaszország	2,613	„	„	Csehszlovákia	1,389	„	„
Ausztria	2,122	„	„	Ausztria	1,191	„	„
Anglia	1,614	„	„	Anglia	1.043	„	„
Magyarország	1,322	„	„	Olaszország	831	„	„
Csehszlovákia	991	„	„	Franciaország	783	„	„
Görögország	675	„	„	Magyarország	698	„	„
Svájc	596	„	„	Svájc	331	„	„
Egyiptom	594	„	„	U. S. A.	320	„	„

1936. év első öt hónapjában a mérleg aktív egyenlege körülbelül félmilliárd lejjel nagyobb, mint az elmúlt év megfelelő időszakában, mert akkor az aktív egyenleg még az egymilliárd lejt sem érte el. A következő hét hónapban emelkedett az aktív egyenleg hat milliárdra, mert a gabona- és állatszállítások túlnyomó része az aratás után, illetve a téli idény beállta előtt bonyolódik le, a kőolajszállítások is az év második felében nagyobb lendületet vettek. (Európai feszültség.) Valószínű tehát, hogy folyó évben is a külkereskedelmi mérleg aktívuma legalább is eléri a tavalyi összeget.

Folyó év első öt hónapjában a kivitelnél, illetve a behozatalnál a vezető államok a következők:

Kivitel				Behozatal			
Németország	1,088	millió	lej	Németország	1,674	millió	lej
Anglia	707	„	„	Ausztria	751	„	„
Ausztria	641	„	„	Csehszlovákia	530	„	„
Franciaország	513	„	„	Magyarország	324	„	„
Csehszlovákia	496	„	„	Anglia	290	„	„
Magyarország	460	„	„	Franciaország	114	„	„

² A minisztérium az adatokat ezer lejekre lekerekítve közli, mi azonban az egyszerűség kedvéért millió lejekre kerekítettük le. Miután nem szakfolyóíratról van szó, nem tartottuk szükségesnek a régebbi adatokat is közölni, annál kevésbé, mert az elkövetkezendő években valószínűleg legfőképpen ezekből az adatokból kell kiindulnunk. A válság előtti évek csak akkor számítanak kiindulási alapul, ha rövidesen újabb gazdasági fellendülést remélhetnénk, azonban erre egyelőre nincs kilátás.

A román külkereskedelmi statisztikát vizsgálva elsősorban szembeötlik, hogy a román külkereskedelem szempontjából rendkívül fontosak a középeurópai piacok, Románia 1935. évi 10.739 millió lejt kitevő behozatalából 6.988 millió lej (65%) a hat legfontosabb középeurópai államra (Németország, Csehszlovákia, Ausztria, Olaszország, Magyarország, Svájc) esett. A 16,746 millió lejes kivitelből 10.409 millió lej (62%) értékű árú irányult ezekbe az országokba.

A folyó év első öt hónapjában Románia 3.453 millió lej (73%) értékben hozott be árukat ezekből az országokból. A kivitelből pedig 3.164 millió lej (51%) értékű árú irányult ezekre a piacokra.

Tehát a középeurópai piacok megfelelő elhelyezkedési lehetőséget nyújtanak Románia árucikkeinek. Ez természetes is, hiszen a román mezőgazdasági termékek számára közelfeksznek a középeurópai iparállamok fogyasztó tömegei. Az ipari termékek közül a kőolaj-termékeket túlnyomó részben Romániából szállítják a középeurópai államokba. Éppen így Románia az iparcikkeket legkönnyebben a középeurópai államokból szerezheti be, mert földrajzilag legközelebb fekszenek. Ezenkívül a jelenlegi helyzetben a pénzvisszonyok is egymásra utalják ezeket az országokat, mert úgyszólván valamennyien többé-kevésbé gyenge-валютájú államok s így könnyebben szerezhetik be egymástól a szükségleteiket, mint az erős-валютájú államokból. Ezzel magyarázható, hogy Németország, Ausztria, Magyarország stb. magasabb árakat fizethetnek a román árukért. Eppen ezért a középeurópai államokba irányuló buza-kivitel kisebb kiviteli jutalmak mellett is kifizette magát. A németek kezdeményezésére egy egészen új növényfajta, a szójabab termelését vezették be Romániában, mely a mai körülmények mellett nagyon hasznothajtónak bizonyult. Különösen nagy előnye, hogy a szárazságot jól állja. A lucerna- és lóheremag hasznothozó termelése szintén a németek nagy vásárlásainak köszönhető.

A romániai fának viszont Magyarország a legjobb felvevő piaca, ahová a román tűzifa-kivitelnek 99 százaléka, másféle fafajták kivitelének 25—30 százaléka irányul. Sőt a most zárult gazdasági évben a tengeri és árpa szempontjából is nagyon jelentős volt a magyar piac, mert Magyarországon a takarmánynövények terméshozama nagyon gyenge volt, viszont állatkivitele éppen akkor újabb lendületre kapott és így hizlalás céljára nagyon sok takarmány-gabonát vásárolt külföldről, elsősorban Romániából. Csehszlovákia az ottani agrárpárt nyomására az utóbbi években mindinkább elzárkózott a mezőgazdasági termékek vásárlása elől, hogy a belföldi termelés fejlődését elősegítse, de a mult év közepétől, a gazdasági-kisantant létrehozására irányuló törekvések iránti jóindulatának bizonyítása végett, mégis változtatott valamit álláspontján. Különösen az állatkivitelnek és főképpen a sertés-kivitelnek nyújtott lehetőségeket, már csak azért is, mert az utóbbi években folytatott önellátásos politika következtében Csehszlovákiában nagyon sok belföldi állatot vágtak le, s így állatállománya megcsappant, Olaszország a megtorlások bevezetéséig szintén nagyon

jó piaca volt Romániának, de azután úgyszólván csak kőolajtermékeket vásárolt. Valószínű azonban, hogy a megtorlások felfüggesztésének gyakorlati keresztülvitele után a román külkereskedelem ismét elfoglalja régi helyét Olaszország behozatalában, természetesen nem olyan mértékben, mint az olasz-abesszin háborúra való felkészülés idején. Az Abessziniában várható építkezések megindulásától a román faexportőrök remélnék új lehetőségeket. Svájc gabonaneműeket és kőolajat vásárol Romániától s habár az előbbieknél kisebb fogyasztó terület, mégis fontos erős valutája miatt.

A középeurópai államokon kívül az utóbbi években nagy fontossághoz jutottak a közeikeleti államok és pedig elsősorban Egyiptom, Palesztina és Görögország, Törökországgal még csak most kezdenek kialakulni a kapcsolatok. A két előbbi azért is fontos, mert szabadon felhasználható erős devizával rendelkezik. A közelkeleti államokkal csak a legutóbbi két-három évben épültek ki élénkebb kapcsolatok. A kőolaj kivitel ugyan azelőtt is megvolt Görögország felé, s a gabona-kivitel is. A fűrészáru-kivitel a háború után új piacot szerzett Palesztinában, az ottani építkezések és narancstermelés folytán, mert a narancs szállításához évente sok millió ládára van szükség. A román állatkivitel azonban, nevezetesen a szarvasmarha-kivitel, csak a legutóbbi két évben kapott piacot a közelkeleti államokban. Ez már csak azért is fontos volt, mert időben egybeesett a román állatkivitel középeurópai piacainak fokozatos elvesztésével. Fejlődni kezd a Palesztinába irányuló baromfi- és gyümölcskivitel is. 1935-ben a román kivitelből 1,745 millió lej értékű áru irányult (10%) a közelkeleti államokba, viszont Románia 641 millió lej értékben (6%) vásárolt árut ezekből az országokból. Ez év első öt hónapjában ez az arány pontosan megmaradt. Csakhogy míg a két erős-valutájú országba (Egyiptom, Palesztina) irányuló kivitel százalékszerűen kissé visszaesett s csökkent a Görögországba irányuló kivitel is, addig Törökországba, már az első öt hónapban több árut szállított Románia (90 millió lej), mint az egész elmúlt év folyamán (73 millió lej).

A közelkeleti államokba irányuló kivitelnél észlelhető kedvezőtlen eltolódások már az elmúlt év utolsó hónapjaiban jelentkeztek. Ennek egyik oka az, hogy fizetési nehézségek merültek el. Görögország, mely Romániánál is szegényebb állam, Romániának nem tudott fizetni. Viszont Egyiptom és Palesztina exportőrjei csak nagy nehézségek árán tudták behajtani romániai követeléseiket. Ez utóbbi látszólag érthetetlen, mert hiszen Románia Palesztinába értékben szinte négyszer több árut szállít, mint amennyit onnan vásárol, Egyiptomba pedig körülbelül kétszerte többet ad el, mint amennyit onnan vesz. Tehát mindkét viszonylatban nagy a kereskedelmi mérleg aktívuma és a román importőrök mégsem tudták hitelezőiket kifizetni. Az történt ugyanis, hogy az Egyiptomból és Palesztinából szerzett szabad devizákat a Román Nemzeti Bank átutaltatta a nyugati államokba, hogy az ottani kötelezettségeinek valamennyire is eleget tegyen. Az egyiptomi és palesztinai exportőrök követeléseinek késedelmes fizetése természetesen Románia-

nak a két országgal fennálló kereskedelmi kapcsolatait kedvezőtlenül befolyásolta. A másik ok az volt, hogy a prémiumokkal nem segített román állatkivitel a palesztinai, görögországi és egyiptomi piacokon nem tudta felvenni a versenyt a lengyel és jugoszláv állatkivitellel. Főképpen áll ez a görög piacra vonatkozólag. Harmadik okként játszott közre az, hogy a palesztinai narancs behozatalát a román kormány rendkívül megszorította, mire a palesztinai narancs-exportőrök azzal válaszoltak, hogy a narancsládákhoz szükséges deszkaanyagot egyre nagyobb mértékben Lengyelországból kezdték vásárolni, melynek kormánya nem támasztott nehézségeket a narancsbehozatal elé. Végül a hónapok óta tartó palesztinai zavargások az ottani építkezéseket akadályozták s így közvetve kedvezőtlenül befolyásolják az odairányuló fakivitelt.

A közelkeleti piacok megtartása és az ottani lehetőségek alaposabb kihasználása csak megfelelő kereskedelem-politikai irányítás, a szállítás megszervezése és a szállítandó áruk minőségének emelése mellett lehetséges.

A nyugati piacokon a román kivitel a válság utáni években zuhanásszerűen visszaesett. Ez több okra vezethető vissza. Az egyik az, hogy — amint már fennebb kifejtettük — a nyugati exportőrök követeléseit Romániában befagytak s erre a nyugati államok nemcsak a további áruhitel megtagadásával válaszoltak, hanem a román áruk vásárlásának csökkentésével is. A másik ok a nyugati államokban is megnyilvánuló önellátásos törekvésekben keresendő. Így például Franciaország belföldi mezőgazdaságát igyekszik támogatni, s ezenkívül Angliához hasonlóan, a mezőgazdasági nyersanyagokat a lehetőségek szerint gyarmatairól igyekszik beszerezni. A Franciaországba irányuló juhkivitel csaknem teljesen megszűnt, a tojáskivitel ijesztően visszaesett, a gabona-kivitel szintén hanyatlott. Hasonló okokra vezethető vissza a Hollandiába, Belgiumba stb. irányuló gabona- és fakivitel nagymértékű csökkenése. 1935-ben új kiviteli áruként megkezdtek az Angliába irányuló bacon-szállításokat (disznóhúsból készült hustermek).

A válság éveinek tapasztalatai alapján megállapíthatjuk, hogy Románia mezőgazdasága és fatermelése nem számíthat biztosan a nyugati piacokra. Vizi utakon az amerikai mezőgazdasági államok és az északeurópai fatermelő országok éppen olyan könnyen és olcsón elláthatják a Rajnán-túli piacokat, mint Románia. Különben is a nyugati fogyasztó közönség rendkívül igényes, hiszen az egész világ szállítója és így van miben válogatnia. Ezzel szemben Románia gabonatermelése a háború utáni években visszaesett, állattenyésztése és gyümölcsstermelése még hátramaradottabb, szállítási viszonyai rosszak s így érthető, hogy míg Jugoszlávia, Magyarország, Litvánia, stb. — nem is szólva Dániáról — jelentős tételekben helyezik el állati termékeiket az angol piacon, Romániának nincs rendszeres kivitele Nyugateurópába, Tartósabb kapcsolatok kiépítését csak akkor lehet remélni, ha a termelés minőségének színvonala emelkedni fog.

Különben az Angliába és Franciaországba irányuló kivitel folyó évben kissé emelkedő irányzatot mutat, de meg sem közelíti

a válság előtti évek színvonalát. Az emelkedés azzal magyarázható, hogy az év elején Románia Angliával és Franciaországgal új fizetési egyezményeket kötött, melyekben a hátrálékos tartozások ügye a nyugati hitelezők kívánalmai szerint némileg kielégítő rendezést nyert. Rése van azonban a kivitel emelkedésében annak is, hogy az utóbbi időkben a román exportőrök valamennyivel könnyebben kapták meg jutalékaikat. Ezenkívül a hátrálékos tartozások törlesztésének elősegítése céljából a román kormány mind nagyobb mértékben engedélyezte a kompenzációs üzleteket, kiterjesztve azokat a fűrészárukra és tengerire is, jóllehet ezek nem szerepelnek a kompenzációra engedélyezhető áruk jegyzékében. Végül hozzájárult a kivitel értékbeli emelkedéséhez az is, hogy az új román-francia kereskedelmi és fizetési egyezmény és a fegyverszállítási szerződés értelmében Franciaország Romániától nagyobb mennyiségű kőolajat és repülőgép-benzint vett át.

ROMÁNIA KIVITELE ÉS BEHOZATALA SZÁMOKBAN

Ha a román külkereskedelmi statisztikát a *kivitt és behozott áruk* szempontjából vizsgáljuk, érdekes megállapításokra jutunk. A román külkereskedelmi statisztika a román vámtarifa beosztásának megfelelően, négy főcsoportra oszlik: *állatvilág, növényvilág, ásványvilág* és végül a *különböző összetett termékek* csoportjára. Első pillantásra szembeötlik az az érdekes jelenség, hogy a mezőgazdasági államnak hirdetett Románia *legnagyobb kiviteli tételeit az ásványvilág adja*. 1935-ben például az ásványvilágnál a kivitel 8,728 millió lejes tétellel szerepelt, míg a növényvilág csak 6,315 millió lejes, az állatvilág pedig csak 1,614 millió lejes tételt mutat. Az összetett termékek (vegyianyagok, gyógyszerek, illatszerek, stb.) kiviteli értéke pedig csak 89 millió lejre rug. Ebből kitűnik tehát, hogy a mezőgazdaság két tétele majdnem 900 millió lejjel maradt a bányászat és ipar két tétele mögött. Nem csoda, hiszen a kőolajkivitel egymaga 8.661 millió lej értéket képviselt, tehát már magában is felülmuta az állat- és növényvilág tételeinek összegét.

Az *állatvilág csoportjának* legjelentősebb tétele az élőállat-kivitel; ez 1935-ben a csoport kivitelének 59 százalékát tette ki (948,596.000 lej). Az állati eredetű élelmiszerek (zsir, hús, vaj, tojás, stb) már sokkal kisebb, csupán 432,063,000 lej értékben kerültek kivitelre. A szörmék azonban csak 25 millió lejjel, a bőr és bőrmunkák 82 millió lejjel, a gyapjú és abból készült cikkek 20 millió lejjel, a különféle állati termékek 103 millió lejjel, a selyem 2 millió lejjel szerepelnek. Ez arra utal, hogy az állattenyésztéssel kapcsolatos iparágak (élelmiszeripar, bőripar, szörmeipar, gyapjúipar, stb.) még távol állnak attól a fejlődési foktól, hogy a külföld igényeit kielégíthessék. A bőr, szörme, gyapjú majdnem kizárólag csak nyersanyagként kerül kivitelre. Viszont a szörmékből, bőrmunkákból, gyapjuszövetekből Románia behozatalra szorul. Érdekes eredményt kapunk, ha a kivitel és behozatal tételeit összehasonlítjuk.

	Kivitel				Behozatal			
	Mennyiség		Érték		Mennyiség		Érték	
Szőrmék	1.790	q	25	millió lej	376	q	50	millió lej
Bőr és bőrmunkák	22.745	„	82	„ „	5.480	„	79	„ „
Gyapjú és ebből készült cikkek	10.859	„	20	„ „	47.331	„	663	„ „
Selyem	129	„	2	„ „	338	„	30*	„ „

Az alábbi táblázatban közöljük, hogy az állati melléktermékek mázsánként átlagosan mennyi értéket képviselnek a behozatalnál és kivitelnél:

	Kivitel			Behozatal	
	Mennyiség	Érték		Mennyiség	Érték
Szőrmék	13.900	lej	Szőrmék	133.000	lej
Bőr és bőrmunkák	3.600	„	Bőr és bőrmunkák	14.700	„
Gyapjú s ebből készült cikkek	1.840	„	Gyapjú és ebből készült cikkek	14.000	„
Selyem	15.400	„	Selyem	88.700	„

Ez a táblázat világosan mutatja, hogy kivitelre csak nyersanyagok kerülnek, behozatalra pedig készáruk, vagy legalább is félgyártmányok. Ugyanis a behozott áruk mázsánkénti értéke hasonlíthatatlanul nagyobb, mint a kivitt áruké.

A *növényvilág csoportjánál* a legjelentősebb tétel a gabonakivitel. Különbösen az alábbi táblázat rámutat az egyes tételek közötti viszonyra. Természetesen majdnem minden tételt befolyásol az illető terménynek az évi hozama is. Vezető helyen azonban mindig a gabona áll s az alábbi sorrend minden évben megmarad, legfeljebb az arányokban vannak eltolódások.

Kiviteli adatok 1935-ből:

Gabonaneműek és származékaik	3.304	millió lej
Fa és faipari termékek	1.453	„ „
Növényi magvak	821	„ „
Zöldségfélék	284	„ „
Gyümölcsök és gyarmatarúk	241	„ „
Növényi olajok és zsírok	140	„ „
Italok	3	„ „
Összesen	6.246	millió lej

Itt rá kell mutatnunk arra, hogy a válság óta a gabonakivitel nagy mértékben visszaesett s talán még nagyobb a csökkenés a fánál és faipari termékeknél. A zöldség- és gyümölcskivitel aránylag kis tételei kedvezőtlen fényt vetnek a mezőgazdasági termelés e két ágának fejlettségi színvonalára, s éppen olyan mértékben az értékesítés megszervezésére is, s ez annál is inkább elszomorító, mert az utóbbi évtizedekben a zöldség- és gyümölcsstermelés bizonyult a mezőgazdasági tevékenység legnagyobb hasznot hajtó

*) A számításokat milliókra lekerekített adatok alapján végeztük.

területének. A kiviteli adatokkal szemben a behozatal a növényvilág csoportjánál 4,185 millió lejt tett ki, ez arra enged következtetni, hogy a mezőgazdasági termelés és a termékeket feldolgozó iparágak még mindig annyira fejletlenek, hogy a belföldi szükségletet sem tudják ellátni. Így példának okáért a növényi textilfélék behozatala — még a nagy korlátozások ellenére is — 2.685 millió lej értéket képvisel. Kétségtelen, hogy ennél a legfontosabb tételt a gyapotbehozatal teszi, s ezen nem lehet változtatni, hiszen gyapotot az országban csak egyes vidékeken és elenyésző kis mennyiségben lehet termelni. Jelentős összeget képvisel azonban a lenfonalak és cérnák, továbbá a len- és kendervásznak behozatala is, amit a len- és kendertermelés, valamint az ezzel kapcsolatos feldolgozó ipar megfelelő fejlettsége mellett ki lehetne küszöbölni. A román papíripar sem elég fejlett, főként a finomabb papírfélékből még mindig behozatalra szorulunk. Érdekes, hogy a gyümölcsök és a gyarmatárúk tételénél a behozatal (479 millió lej) szinte kétszer nagyobb, mint a kivitel (241 millió lej). A gyümölcstermelés szempontjából Románia rendkívül kedvező körülményekkel van megáldva, mégsem tud annyi gyümölcsöt kivinni, amennyivel legalább gyümölcs- és gyarmatáru-behozatalát fedezni tudná. A gyümölcskivitelnek több mint felét a dió teszi ki, melynek csomagolása és szállítása aránylag könnyű, ellenben más gyümölcsfajtáknál, melyeknél a kiválasztás, csomagolás és szállítás nagyobb gyorsaságot és szakértelmet kíván, a kivitel aránylag nagyon gyenge. Az ital-behozatal kis számokkal szerepel, de éppen olyan kis értéket képvisel a kivitel is, pedig az ország talaja és éghajlata nagyon kedvező kitűnő borok és italok készítéséhez szükséges gyümölcsök termelésére.

Az *ásványvilágnál*, — amint már előbb is említettük — a legnagyobb tételt a kőolajkivitel képviseli. Ennek kilenc milliárdot megközelítő összegét követi messze lemaradva az ásványvizek és sók tétele (25 millió lej), majd a vas és vasárúk (18 millió lej) — itt főképpen ócskavasra kell gondolnunk, — majd következik a földek és kövek rovata (14 millió lej), a többi tételek már 5 millió lejen alul vannak. Akárcsak a kivitelnél, a behozatalnál is az ásványvilág szerepel a legnagyobb összeggel (4.844 millió lej). Ennek főbb tételeit az alábbiakban adjuk:

Behozatal:

Vas és vasárúk [*])	1,850	millió	lej
Készülékek, gépek, motorok	1,627	„	„
Más fémek és metaloidok	477	„	„
Járművek	303	„	„
Földek, kövek s ezekből készült cikkek ^{**})	276	„	„
Ásványi fűtőanyagok ^{***})	102	„	„
Üvegárúk	77	„	„
Optikai műszerek	68	„	„

A többi tételek 50 millió lejnél kisebb összeggel szerepelnek.

^{*}) Ezek főleg fegyvertármányok. — ^{**}) Porcellán, chamotte, stb. — ^{***}) Ezek főleg finomabb kőszén-félék és melléktermékeik.

A *különféle összetett termékek* csoportjánál a 89 millió lejes kivitellel szemben a 806 millió lejes behozatal áll. Megemlítésre méltó, hogy Románia 1935-ben 87 millió lej értékben szállított külföldre vegyi anyagokat és gyógyszereket. A behozatalnál is a csoport tételei közül ez szerepel a legnagyobb összeggel (452 millió lej), a festékek és lakkok 290 millió lejt képviselnek, a robbanó anyagok 46 millió lejt és az illatszerek 26 millió lejt. Ennek a csoportnak csak ez a négy tétele van.

A külkereskedelmi statisztika fentebbi részletezéséből arra megállapításra juthatunk, hogy az ország kőolaj-termelése sok gondtól menti meg a kereskedelmi politika irányítóit. A kőolaj úgynevezett „aranyáru”, amelyet a nyugati piacokon is kisebb-nagyobb hullámzásokkal mindig el lehetett helyezni, sőt még a leszegényedett középeurópai és Balkán-államok is — nagy nehézségek árán ugyan — nemes-devizával fizették és fizetik, legalább is bizonyos hányadban. Az ország kivitelének most már több mint felét teszi ki, mert a gabona és fakivitel, valamint más mezőgazdasági termékek kivitele a válság óta nagyon visszaesett, viszont a kőolaj-kivitel a háborus feszültség miatt még emelkedett. A kőolaj a válság éveiben úgyszólván megmentője volt az ország gazdasági életének.

TRANSYLVÁNIA KÜLKERESKEDELMI SZEREPE

Ha most Románia külkereskedelmét országrészünk szempontjából vizsgáljuk, a behozatalt illetőleg nehéz megállapítanunk, hogy a külföldről bekerülő árukat milyen arányban fogyasztja az egyes országrészek lakossága. Ez elsősorban az illető lakosság anyagi viszonyaitól függ. A termelési eszközök közül azonban egészen bizonyosan többet hoz be külföldről az Ókirályság, mert az utóbbi időben az új iparvállalatok túlnyomó részét az Ókirályságban s elsősorban Bucureștiben állították fel. Hasonlóképpen az építkezések is ott sokkal nagyobb méretűek.

Viszont kétség sem fér hozzá, hogy kivitelben országrészünk területéhez, lakosságához és természeti adottságaihoz viszonyítva aránytalanul kis mértékben részesül. Elsősorban a kivitel több mint felét kitevő kőolaj teljesen az Ókirályságból kerül ki. A kivitel második tételénél, a gabonaneműeknél is aránylag csekély a részesedése. Ez bizonyos fokig természetes is, mert nagy gabonatermő vidékek csak a nyugati részeken és a folyók völgyeiben vannak. Ezenkívül az Ókirályságnak a gabona-kivitelben való részesedését megnöveli az a tény, hogy ott még jelentős mennyiségben maradtak meg nagybirtokok, melyek alkalmasabbak a nagybani gabonatermelésre. A fakivitelben sem veszi ki a részét Transylvánia megfelelő arányban, mert például éppen a székely vidékeken a fatermelés, piacok hiányában, nagyon visszaesett. Tőlünk inkább a középeurópai piacok felé szállítanak fát, az Ókirályságból és Bukovinából a brailai, galaci és konstancai kikötőkön

keresztül a közelveleti és nyugati államokba. A székelység — politikai okokon kívül — éppen azért maradt ki a kellő részesedésből, mert a középeurópai államoktól távolabb esik, mint a nyugati határhegyek, a kikötőktől pedig szintén nagyobb távolság választja el, vagy legalább is a vasuti összeköttetése rosszabb, mint nagyon sok ókirálysági, sőt bukovinai vidéknek, melyek a Prut és Szeret folyókon az olcsó tutajozást is igénybe vehetik.

Az állatkivitelnél már országárszünk és Bukovina játsszák a vezető szerepet. Az ókirálysági részek állattenyésztése jóval hátramaradottabb, úgy, hogy még a kevésbbé igényesebb piacokra sem szállíthatnak. Mind a középeurópai, mind a közelveleti piacokra, országárszünkéből és Bukovinából szállítják az állatokat. Míg azonban a középeurópai piacokra Bukovina is szállít, közelveletre tőlünk majdnem semmi sem kerül. Országárszünk magyarsága pedig a kiviteli szállításoktól majdnem teljesen elesett. Ugyanis a kivitelre kerülő állatok aránytalanul nagy százalékban a szász és sváb vidékekről származnak, mert ezeknek fejlettebb az állattenyésztése és az értékesítés is jobban szervezett. Különben pedig Németország az utóbbi években csaknem kizárólag a szász és sváb vidékekről vásárol. Így például az elmúlt évben Németország 10.000 darab sertésre adott behozatali engedélyt Romániának s ezeket a német birodalmi állatbeszerzési hivatal képviselői Arad vidékéről és a Barcaságból vásárolták össze. A szász gazdasági egylet teljesen kezében tartja az értékesítés irányítását nemcsak az állattenyésztésnél, hanem a mezőgazdaság más területein is. Magyarságunk hasonló eredményeket érhetne el, ha erőteljes értékesítési szövet építene ki. A németek is vásárolnának tőlünk, ha megfelelő árut szállítanánk, de ott vannak még az osztrák, csehszlovák és közelveleti piacok is és valószínűleg rövidesen Olaszország is újból megjelenik a piacon. A baromfi és tojás kivitelének szintén megvannak a lehetőségei, csak a tenyésztés, illetve termelés meg kell, hogy feleljen a külföldi piac igényeinek.

A növényi magvak és hüvelyesek kivitelénél szintén az Ókirályságjátssza a vezetőserepet, mivel ezek termelésére a nagybirtok alkalmasabb. Tőlünk leginkább lucerna- és lóheremag kerül külföldre. A szójabab, melynek termelése nagyon eredményesnek bizonyult, nálunk alig ismeretes. Ennek termelését egy fővárosi részvénytársaság irányítja, a német importörökkel kötött megállapodás alapján. Az 1934—35. gazdasági évben még csak 25.000 hektáron termelték, ebben a gazdasági évben pedig már 80—100.000 hektáron. Már nemcsak a nagybirtokosok, hanem a kisbirtokosok is termelik. Ez bizonyítja, hogy a mi kisgazdáink is bevezethetnék, csak előbb egy olyan szövetnek kellene alakulnia, amely a németeknek komoly ajánlatot tehetne. Németország ugyanis ma már több mezőgazdasági államban termelteti a szójababot és nagy mennyiségben vásárolja össze. Egyébként Németország a legfőbb vásárlója az említett lucerna- és lóheremagnak is, melyeket szintén nagyobb mennyiségben lehetne termelni, ha olyan értékesítési szövetet építenénk ki, amelyek a különböző termelők érdekeinek harcában megállnák a helyüket.

Az ipari növények, nevezetesen a len és kender termelése is kifizetődik. Ezeket főképpen belföldön lehetne elhelyezni, mert a behozatali korlátozások miatt egyre nehezebbé válik külföldi textil-árak behozatala. Az utóbbi időben sok új textil-gyárat építettek, sőt most folynak egy német tőkével megalapozott, hatalmas len-és kenderfonó üzem felállításának az előkészületei. Ez fonalat termelne a vászonszövő gyárak igényeit kielégítő mértékben.

A gyümölcsstermelés is sokat emlegetett kérdése ország részünk magyarságának. Kétségtelen, hogy ez komoly jövedelmi forrása lehetne népünknek, hisz nemcsak a kimondottan ipari, hanem a félig ipari, vagy éppen mezőgazdasági államok is sok gyümölcsöt importálnak. Így például a narancstermelő Palesztina almából behozatalra szorul, Magyarország a téli-almafajtákat vásárolja. Lengyelország és Csehszlovákia nagy mennyiségű szőlőt, bort, barackot, almát, szilvát visz be külföldről. Az értékesítésnek első feladata az, hogy az egyes piacok igényeit kikutassa. Példának említhetjük, hogy a legtöbb piacon a piros alma-fajtákat keresik és bizalmatlanok a különben izletes zöld almák iránt. A gyümölcsstermelésnél tekintettel kell lenni arra is, hogy a termelendő fajta mennyire bírja a szállítást és mennyi ideig áll meg. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a turdai állami kertészeti iskola a nyugati hegyes vidék móc lakosságát éveken keresztül ingyen látta el Jonathán-csemetékkal, hogy azoknak néhány év múlva várható terméséből a mócok jövedelemhez jussanak. Meglevő gazdasági szervezeteink sok ehhez hasonló munkát végezhetnének.

A gyümölcsöket italoknak és ízeknek feldolgozva is értékesíteni lehet. Így a székelyföldi, havasi málnából készült szörpök is bizonyára kielégítenék a legigényesebb külföldi fogyasztók kívánalmait. De legfontosabb mégis a bor, jóllehet Románia alig szállít valamit külföldre, pedig különösen ország részünk borai kiválóak. Azonban a legnagyobb hibák a termelés körül vannak. A szőlőföldek nincsenek egységes szőlőfajtákkal beültetve, a borba némelykor 10—20 szőlőfajta gyümölcsét keverik össze. Az állam különben tervbe vette, hogy — főképpen az ókirálysági szőlőtermő vidékeken! — nagy borpincéket építtet, melyek kimondottan a kivitel céljait fogják szolgálni.

Röviden vázoltuk, hogy kisebbségi magyarságunk miképpen kapcsolódhatnék be az ország kiviteli kereskedelmébe. Mezőgazdasági szakértőink hivatottak megállapítani azt, hogy miképpen lehetne a termelés színvonalát emelni és a kis- és középbirtokokon hasznot hajtó termelési ágakat és magasszínvonalu állattenyésztést bevezetni. Az ilyen irányú cselekvéstől nem lehet egy kézlegyintéssel: „megvalósíthatatlan” félreállanunk, mert hiszen amit a szászok és svábok keresztülvittek, azt mi is megvalósíthatjuk, csak szakértelem, akarat és kitartás kell hozzá.

Dr. FOGARASI GÉZA